

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2018. gada 19. novembrī
(OR. en)

13581/18

CONOP 98
CODUN 36
COARM 289
CFSP/PESC 985
COSI 288
ENFOPOL 565

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Datums:	2018. gada 19. novembris
Saņēmējs:	delegācijas
lepr. dok. Nr.:	13498/18
Temats:	Padomes secinājumi par ES stratēģijas pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju pieņemšanu – Padomes secinājumi (2018. gada 19. novembris)

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par ES stratēģijas pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju pieņemšanu; secinājumus Padome pieņēma 3652. sanāsmē, kas notika 2018. gada 19. novembrī.

**PADOMES SECINĀJUMI PAR ES STRATĒĢIJAS PRET NELIKUMĪGIEM
ŠAUJAMIEROČIEM, KĀJNIEKU IEROČIEM UN VIEGLAJIEM IEROČIEM UN
TO MUNĪCIJU PIEŅEMŠANU**

1. Padome atzīmē, ka nelikumīgi kājnieku ieroči un viegie ieroči joprojām veicina nestabilitāti un bruņotu vardarbību, tā kavējot ilgtspējīgu attīstību un krīzes pārvarēšanas centienus, vēl vairāk destabilizējot veselus reģionus, tajos esošās valstis un sabiedrības, piedodot sparui bruņotai vardarbībai un organizētajai noziedzībai un vairojot teroristu uzbrukumu ietekmi. Tāpēc Padome ir apņēmības pilna novērst un ierobežot kājnieku ieroču un vieglo ieroču (VIKI) un to munīcijas nelikumīgo tirdzniecību un veicināt pārskatatbildību un pienākuma apziņu attiecībā uz to likumīgo tirdzniecību.
2. Padome uzskata ANO Rīcības programmu par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos ("Rīcības programma") par globālo satvaru, ar kuru vērsties pret nelikumīgo VIKI radītajiem draudiem, un atbalsta tās pilnīgu un efektīvu īstenošanu valstu, reģionālā un globālā līmenī; un Padome atzinīgi vērtē iznākumu, kas panākts 2018. gada jūnijā notikušajā trešajā pārskatīšanas konferencē, kurā pārskatīja ANO Rīcības programmas īstenošanu, jo tas atspoguļo daudzus no mērķiem ES nostājā, ko Padome pieņēma 2018. gada 28. maijā ¹, tostarp atbalstu lomai, kāda Rīcības programmas īstenošanā ir reģionālām organizācijām.
3. Padome atgādina, ka Eiropadome 2005. gadā pieņēma ES Nelikumīgas VIKI, kā arī to munīcijas uzkrāšanas un tirdzniecības apkarošanas stratēģiju ². Tā arī atgādina, ka Eiropas Savienība, par orientieri ņemot ES stratēģiju un Rīcības programmu, daudz ir ieguldījusi sadarbībā ar trešām valstīm un palīdzībā tām, lai apkarotu VIKI nelikumīgo tirdzniecību.

¹ Padomes secinājumi par ES nostāju attiecībā uz kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanu, ņemot vērā trešo pārskatīšanas konferenci, kurā pārskatīja ANO Rīcības programmas VIKI jomā īstenošanu (Padomes dok. 8978/18, 2018. gada 28. maijs).

² Padomes dok. 5319/06
<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=LV&f=ST%205319%202006%20INIT>

4. Padome atzinīgi vērtē Kopīgo paziņojumu "Elementi ES stratēģijai pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju" ³, ko 2018. gada 13. jūnijā ir izdevusi Eiropas Komisija un Savienības Augstā pārstāve ārlietās un drošības politikas jautājumos. Tā pilnībā atbalsta paziņojumā izklāstītos mērķus un ierosinātās darbības.
5. Atbildot uz kopīgo paziņojumu un ņemot vērā attiecīgo notikumu attīstību kopš 2005. gada, Padome ar šo pieņem jaunu ES stratēģiju pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju, tādējādi aizstājot 2005. gada ES stratēģiju. Attiecīgās norises kopš 2005. gada cita starpā ietver drošības konteksta attīstību, tostarp terorisma draudus ES iekšienē, un VIKI konstrukcijas un tehnoloģijas attīstību, kas ietekmē valdību spēju pret šādiem draudiem vērsties.
6. Jaunajā stratēģijā ir ņemti vērā 2016. gada ES globālās stratēģijas ⁴ pamatprincipi, kas prasa integrētu pieeju visās ārējās politikās starp dalībvalstīm un ES iestādēm, kā arī politikas iekšējām un ārējām dimensijām. Tajā arī tiek ņemts vērā Rīcības programmas trešās pārskatīšanas konferences iznākums ⁵ 2018. gada jūnijā, Ieroču tirdzniecības nolīguma spēkā stāšanās 2014. gada decembrī ⁶ un Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam īstenošanas sākšana 2015. gada septembrī, kas apliecina, ka kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgās tirdzniecības apkarošana ir vajadzīga, lai sasniegtu daudzus mērķus, tostarp mērķus, kas saistīti ar mieru, taisnīgumu un spēcīgām institūcijām, nabadzības mazināšanu, ekonomikas izaugsmi, veselību, dzimumu līdztiesību un drošām pilsētām un kopienām.

³ JOIN (2018) 17 *final*, 2018. gada 13. jūnijs.

⁴ <https://europa.eu/globalStrategy/en/global-Strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

⁵ A/CONF.192/2018/RC/3

⁶ http://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf#page=21

7. Jaunās stratēģijas mērķis ir noteikt virzienu integrētai, kolektīvai un koordinētai Eiropas darbībai, kuras mērķis ir novērst un ierobežot VIKI un to munīcijas nelikumīgu iegādi no teroristu, noziedznieku un citu neatļautu aktoru puses un veicināt pārskatatbildību un pienākuma apziņu attiecībā uz ieroču likumīgu tirdzniecību. Šī jaunā ES stratēģija noteiks ES iestāžu un ES dalībvalstu darbības.
8. Jaunā ES stratēģija pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju ir pievienota šo secinājumu pielikumā.

IEROČU DROŠĪBA UN IEDZĪVOTĀJU AIZSARDZĪBA

ES stratēģija pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju

1. IEVADS

Nelikumīgi šaujamieroči, kājnieku ieroči un vieglie ieroči (VIKI) vēl aizvien veicina nestabilitāti un vardarbību Eiropas Savienībā (ES), tās tuvākajos kaimiņreģionos un pārējā pasaulē. Nelikumīgi kājnieku ieroči veicina globālo terorismu un konfliktus, kavējot ES attīstību un krīžu pārvarēšanu, humānās palīdzības pasākumus un stabilizācijas centienus vairākās vietās ES kaimiņreģionos un Āfrikā. Eiropas Savienībā nelikumīgi šaujamieroči nepārprotami ietekmē iekšējo drošību, veicinot organizēto noziedzību un nodrošinot teroristiem līdzekļus uzbrukumu veikšanai Eiropā.

Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) ģenerālsekretāra 2016. gada ziņojumā par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgo tirdzniecību visos tās aspektos ⁷ norādīts, ka iepriekšējā desmitgadē pilsoņu karu skaits pasaulē ir trīskāršojies. Bruņoti konflikti, ko nereti veicina nelikumīgu kājnieku ieroču izplatīšana, ir svarīgs faktors, kāpēc gandrīz 800 miljoniem cilvēku nepietiek pārtikas. Ar nelikumīgiem šaujamieročiem, izmantojot iebiedēšanu un piespiešanu, tiek veicināta narkotiku un cilvēku tirdzniecība, sekmēti teritoriālie konflikti starp pilsētu bandām un spēcīnāti teroristi.

Teroristu uzbrukumi Eiropā ir apliecinājuši saikni starp organizēto noziedzību un terorismu, jo īpaši šaujamieroču nelikumīgajā tirdzniecībā, un tie skaidri norāda uz daudzdimensionāliem draudiem, kas saistīti ar dažādām noziedzības jomām. Eiropola 2017. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā (*SOCTA*) ⁸ norādīts, ka nesenie teroristu uzbrukumi, kurus gan ES teritorijā, gan citur veikuši džihāda teroristi, izmantojot nelikumīgi tirgotos šaujamieročus, ir pierādījuši šādas nelikumīgās tirdzniecības letālās sekas.

⁷ <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2016/10/english.pdf>

⁸ <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/>

Eiropadome 2005. gadā pieņēma ES Nelikumīgas vieglo ieroču un kājnieku ieroču, kā arī to munīcijas uzkrāšanas un tirdzniecības apkarošanas stratēģiju ⁹, kas atbalsta 2001. gada 20. jūlijā pieņemto ANO Rīcības programmu par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos ¹⁰. Komisijas 2015. gada Eiropas Drošības programmā ¹¹ šaujamieroču nelikumīga tirdzniecība tika noteikta par vienu no prioritātēm, kas atbilst vispārējam mērķim graut teroristu un smagas organizētās noziedzības grupējumu darbību. Pēc tam tika izstrādāts ES rīcības plāns pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu ¹² un pārskatīts Savienības tiesiskais regulējums šaujamieroču likumīgas iegādes un glabāšanas jomā ¹³. Lai virzītos uz īstenu un efektīvu drošības savienību, 2018. gada 13. jūnijā Eiropas Komisija un Savienības Augstā pārstāve ārlietās un drošības politikas jautājumos izdeva kopīgu paziņojumu "Elementi ES stratēģijai pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju" ¹⁴.

⁹ Padomes dok. 5319/06

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=LV&f=ST%205319%202006%20INIT>

¹⁰ A/CONF.192/15.

¹¹ "Eiropas Drošības programma", Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2015) 185 *final*, 28.4.2015.).

¹² "Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu", Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2015) 624 *final*, 2.12.2015.).

¹³ Direktīva 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV L 256, 13.9.1991., 51. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 258/2012 (2012. gada 14. marts), ar kuru īsteno 10. pantu Apvienoto Nāciju Organizācijas Protokolā par šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību, kas pievienots Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību (ANO Šaujamieroču protokols), un ievieš eksporta atļauju, kā arī importa un tranzīta pasākumus šaujamieročiem, to detaļām, sastāvdaļām un munīcijai (OV L 94, 30.3.2012.).

¹⁴ JOIN (2018) 17 *final*, 2018. gada 13. jūnijs.

Šajā jaunajā ES stratēģijā pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju ņemts vērā kopīgais paziņojums ar tādu pašu nosaukumu ¹⁵, 2016. gada ES globālās stratēģijas ¹⁶ pamatprincipi, mainīgais drošības konteksts kopš 2005. gada, notikumu attīstība parasto ieroču kontrolē kā, piemēram, Ieroču tirdzniecības līguma ¹⁷ stāšanās spēkā 2014. gada decembrī un darbības saistībā ar 2015. gada Eiropas Drošības programmas īstenošanu ES. Pārskatītās stratēģijas mērķis ir noteikt virzienu integrētai, kolektīvai un koordinētai Eiropas darbībai, kuras mērķis ir novērst un ierobežot VIKI un to munīcijas nelikumīgu iegādi no teroristu, noziedznieku un citu neatļautu akтору puses un veicināt pārskatatbildību un pienākuma apziņu attiecībā uz ieroču likumīgu tirdzniecību.

Tirdzniecība ar civilajiem šaujamieročiem tiek regulēta ES līmenī ¹⁸, savukārt jautājumā par kājnieku ieroču un vieglo ieroču (VIKI) kā militāro materiālu eksportu dalībvalstis saskaņo savas nostājas atbilstīgi kopējai ārpolitikai un drošības politikai (KĀDP) ¹⁹. Ja civilos un militārās klases šaujamieročus novirza nelikumīgā aprītē, juridiskajam nošķīrumam starp tiem nav nozīmes. Lai pievērstos šiem draudiem visaptveroši, šī stratēģija attiecas gan uz civilajiem, gan uz militārajiem šaujamieročiem.

Militārie ieroči ir neaizstājami drošības, brīvības un miera saglabāšanā, ja tos izmanto saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, tostarp cilvēktiesībām un starptautiskajām humanitārajām tiesībām. Vienlaikus militārie ieroči jau pēc savas būtības spēj nest nāvi un iznīcību. Šis divējāda raksturs nozīmē to, ka valdībām, kuras kontrolē šādus ieročus, jānodrošina, lai tie tiktu tirgoti atbildīgi un ar pienākuma apziņu, un jānovērš, ka, pārkāpjot ieroču embargo un tiešo lietotāju nolīgumus, tie tiek novirzīti pie teroristiem, noziedzniekiem un citiem neatļautiem aktoriem.

¹⁵ Sk. 8. zemspītras piezīmi.

¹⁶ <https://europa.eu/globalStrategy/en/global-Strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

¹⁷ http://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf#page=21

¹⁸ Sk. 7. zemspītras piezīmi.

¹⁹ Kopējā nostāja 2008/944/KĀDP (2008. gada 8. decembris), ar ko izveido kopīgus noteikumus, kas reglamentē militāru tehnoloģiju un ekipējuma eksporta kontroli. Uz militārās tehnoloģijas un ekipējuma sūtījumiem ES iekšienē attiecas Direktīva 2009/43/EK.

Šajā stratēģijā termins "VIKI" ²⁰ lietots attiecībā uz militāriem ieročiem, un termins "šaujamieroči" ²¹ lietots, lai skaidri iekļautu arī civilos šaujamieročus.

2. NELIKUMĪGO ŠAUJAMIEROČU UN VIKI APKAROŠANA: MĒRĶI UN DARBĪBAS

Lai efektīvi apkarotu šaujamieroču/VIKI un to munīcijas novirzīšanu un nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību, valdības aģentūrām un valsts, reģionāliem un globāliem aktoriem ir jānosaka, jāīsteno un jāievieš normas un noteikumi, kā arī jāsniedz par tiem informācija. Tam nepieciešami pasākumi, kas attiektos uz visiem šaujamieroču/VIKI un munīcijas aprites cikla posmiem: ražošanu, eksportu, uzglabāšanu un atbrīvošanos no tiem. Saskaņā ar Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju un tās principiem ²², kā arī Eiropas Drošības programmu ES cenšas saglabāt un aizsargāt mierīgu un drošu vidi tās pilsoņiem, kā arī sekmēt drošību un veicināt attīstību tās kaimiņreģionos un pārējā pasaulē. Tālab šīs stratēģijas pamatā ir šādi principi:

- vienotība – integrētas un koordinētas pieejas īstenošana visās ārējās politikās starp dalībvalstīm un ES, kā arī starp iekšējām un ārējām politikām;

²⁰ Kājnietu ieroči un vieglie ieroči (VIKI), kā arī to munīcija ir militārie ieroči, kas ietver:

- a) kājnietu ieročus – triecienšautenes; militārās pusautomātiskās šautenes un karabīnes; militāros revolverus un pašlādējošās pistoles; rokas ložmetējus; nelielus individuālos automātiskos ieročus, tostarp mašīnpistoles;
- b) vieglos ieročus – lielkalibra ložmetējus; lielgabalus, haubices un mīnmetējus ar kalibru, kas nepārsniedz 100 mm; granātmetējus; bezatsitiena lielgabalus; rokas granātmetējus un citas prettanku un pretgaisa aizsardzības sistēmas, kas šauj lādiņus, arī pārnēsājamas pretgaisa aizsardzības sistēmas (*MANPADS*), ar nosacījumu, ka tie visi ir viena cilvēka vai cilvēku grupas pārvietojami ieroči;
- c) VIKI detaļas;
- d) VIKI piederumus (piemēram, nakts redzamības ierīces, skaņas klusinātājus u. c.); un
- e) VIKI munīciju.

Šī definīcija neskar turpmāk starptautiski saskaņotas VIKI definīcijas.

²¹ Terminam "šaujamieroči" ir plašāks tvērums, kas aptver gan civilos, gan militāros šaujamieročus. ANO Šaujamieroču protokolā šaujamierocis tiek definēts kā jebkurš pārnēsājams ierocis ar stobru, kurš sprāgstvielas iedarbības rezultātā raida šāviņu, lodi vai lādiņu, ir paredzēts vai var tikt pārveidots, lai raidītu šāviņu, lodi vai lādiņu, izņemot antīkos šaujamieročus vai to kopijas. Jānorāda, ka daži vieglie ieroči, piemēram, raķešu palaišanas iekārtas, nav šaujamieroči. Tāpēc termins "šaujamieroči" neaptver visus VIKI.

²² https://europa.eu/globalStrategy/sites/globalStrategy/files/pages/files/eugs_review_web_13.pdf

- sadarbības un partnerības veicināšana visos līmeņos;
- atbildības uzņemšanās attiecībā uz prioritāriem reģioniem, jo īpaši tiem, kas varētu apdraudēt ES drošību un kas ar vislielāko varbūtību gūtu labumu no ES darbības;
- uz noteikumiem un sadarbību balstītas globālās kārtības veicināšana, izvirzot multilaterālismu par tās galveno principu un ANO par tās centrālo elementu un pamatojoties uz starptautisko tiesību – tostarp cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību – ievērošanu, lai veidotu mierīgu un ilgtspējīgu pasauli; un
- dzimumu līdztiesības un daudzveidības aspektu iekļaušana VIKI kontroles projektos un darbībās.

2.1. NORMATĪVĀ REGULĒJUMA STIPRINĀŠANA

2.1.1. ANO Rīcības programma VIKI un Starptautiskā [VIKI] izsekošanas instrumenta jomā

ANO Rīcības programma VIKI jomā (ANO RP) ²³ joprojām ir visaptverošs instruments un vienīgais vispārējais regulējums, kas vēršas pret nelikumīgu VIKI radītajiem draudiem.

Starptautiskais [VIKI] izsekošanas instruments (SII) ²⁴ ir politiski saistošs instruments, kurā izklāstītas prasības un noteikts globāls standarts VIKI marķēšanas, reģistrēšanas un izsekošanas jomā. Galvenais pārskatītās ES stratēģijas mērķis joprojām ir pilnīga un efektīva ANO RP un SII īstenošana valsts, reģionālā un globālā līmenī. Tādēļ šajā stratēģijā ir ierosināti pasākumi, lai Eiropas Savienībā uzlabotu ANO RP īstenošanu valstu un reģionu līmenī. Tajā arī ierosināta sadarbība un palīdzība citos pasaules reģionos un globālā līmenī.

²³ [http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20\(E\).pdf](http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20(E).pdf)

²⁴ <http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/InternationalTracing.aspx>

Darbība ES turpinās atbalstīt sadarbību un palīdzību ANO RP īstenošanai, īpašu vērību pievēršot reģionālajai sadarbībai, kā arī piedalīties koordinācijā ar citiem līdzekļu devējiem un atbalstīt to. Šis atbalsts ietvers VIKI un munīcijas pārpalikumu savākšanu un iznīcināšanu, VIKI un munīcijas fizisko drošību un krājumu pārvaldību, marķēšanas, reģistrēšanas un izsekošanas spēju veidošanu, ieroču eksporta kontroles spēju veidošanu, tiesībaizsardzības spēju veidošanu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā, atbalstu embargo uzraudzības un novirzīto ieroču izsekošanas jomā.

Turpmākie pasākumi Saskaņā ar ANO RP jaunus projektus tiks ņemta vērā Augstās pārstāves veikta analīze un visaptverošs novērtējums par 2005. gada VIKI stratēģijā ietverto VIKI kontroles projektu ietekmi un efektivitāti laikposmā no 2005. gada līdz 2017. gadam.

2.1.2. Ieroču tirdzniecības līgums

Ar Ieroču tirdzniecības līgumu (ITL)²⁵ ir iedibināti visaugstākie iespējamie starptautiskie standarti, lai reglamentētu parasto ieroču (tostarp VIKI) starptautisko tirdzniecību vai uzlabotu tās regulējumu, un tā mērķis ir novērst un izskaust parasto ieroču nelikumīgu tirdzniecību un novērst to novirzīšanu.

Darbība ES turpinās atbalstīt ITL vispārējo piemērošanu un īstenošanu.

²⁵ <https://www.un.org/disarmament/att/>

2.1.3. ANO Šaujamieroču protokols

ANO Šaujamieroču protokola ²⁶ mērķis ir veicināt un stiprināt sadarbību, lai novērstu, apkarotu un izskaustu šaujamieroču nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību. Komisija ES vārdā veda sarunas par protokolu un to parakstīja 2002. gadā. Pēc stingrāku noteikumu pieņemšanas attiecībā uz civilo šaujamieroču nodošanu gan Savienības teritorijā, gan citās vietās ES 2014. gadā varēja to ratificēt ²⁷.

Darbība ES turpinās atbalstīt ANO Šaujamieroču protokola un tā pārskatīšanas mehānisma īstenošanu un stiprināt partnervalstu un apakšreģionu spēju efektīvi īstenot šaujamieroču kontroli saskaņā ar protokolu. Jo īpaši Komisija aicina dalībvalstis pilnībā īstenot tās 2018. gada 17. aprīļa ieteikumu par tūlītējiem pasākumiem, lai uzlabotu šaujamieroču, to detaļu, būtisku sastāvdaļu un munīcijas eksporta, importa un tranzīta pasākumu drošību ²⁸.

2.1.4. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM)

Nelikumīgā un nekontrolētā VIKI izplatīšanās draud veicināt un paildzināt bruņotus konfliktus un bruņotu vardarbību, negatīvi ietekmējot labu pārvaldību, tiesiskumu un kārtību, piekļuvi izglītībai, veselības aprūpei un tiesai, kā arī citas pilsoniskās tiesības. Saiknes starp bruņotu vardarbību, konfliktiem un vāju attīstību ir skaidri konstatētas. Ar ANO 16.4. ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) ²⁹ valstis ir apņēmušās līdz 2030. gadam ievērojami samazināt finanšu un ieroču nelikumīgu apriti, nostiprināt nozagto aktīvu atgūšanu un atpakaļatdošanu un apkarot visu veidu organizēto noziedzību. Tādēļ šai stratēģijai vajadzētu būt vērstai uz to, lai mazinātu un novērstu VIKI un to munīcijas nelikumīgās tirdzniecības negatīvo ietekmi uz ilgtspējīgu attīstību.

²⁶ Protokols par šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelegālas izgatavošanas un aprites apkarošanu, kas papildina Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību;
<http://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>

²⁷ OV L 89, 25.3.2014., 7. lpp.

²⁸ COM(2018) 2197 *final*.

²⁹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

Darbība ES palīdzēs centienos sasniegt ANO IAM, tostarp 16.4. IAM (līdz 2030. gadam ievērojami samazināt ieroču nelikumīgu apriti), palīdzot valstīm un reģioniem izstrādāt un ieviest valsts un reģionālos rādītājus.

2.1.5. Stingrākas ES normas

Padome apsvērs jaunus lēmumus, lai stiprinātu ES normatīvo regulējumu, kas vērsts uz VIKI izsekojamības uzlabošanu, pilnveidotu galalietojuma dokumentāciju VIKI eksporta kontroles jomā un labāku informācijas apmaiņu par ieroču novirzīšanu. ES arī turpinās ierosināt standarta klauzulu par VIKI kontroli savos partnerības un tirdzniecības nolīgumos ar citām valstīm. Šī klauzula tiks atjaunināta saskaņā ar jauno stratēģiju.

Darbība ES turpinās ieviest VIKI kontroles standartklauzulu partnerības un tirdzniecības nolīgumos ar citām valstīm.

Turpmākie pasākumi

- Padome apsvērs lēmumu par visu VIKI marķēšanu, lai uzlabotu to izsekojamību.
- Padome atzinīgi vērtē Komisijas nodomu pieņemt deleģēto aktu par to, kā, izmantojot elektroniskus līdzekļus, apmainīties ar informāciju par atļaujām, kas piešķirtas civilo šaujamieroču pārvešanai uz citu dalībvalsti, un ieviest elektronisku sistēmu, ar kuras palīdzību dalībvalstis varēs apmainīties ar šādu informāciju, kā to prasa Direktīva 91/477/EEK ³⁰.

³⁰ Direktīvas 91/477 13. panta 5. punktā noteikts, ka šis īstenošanas akts jāpieņem līdz 2018. gada 14. septembrim.

2.2. NORMU ĪSTENOŠANA DAŽĀDOS ŠAUJAMIEROČU/VIKI APRITES CIKLA POSMOS

2.2.1. Šaujamieroču un VIKI ražošanas kontrole

ES šaujamieroču un VIKI, to detaļu, piederumu un munīcijas ražošana ir labi reglamentēta, un, lai samazinātu to novirzīšanas risku, ir izstrādāti noteikumi, kas regulē VIKI un to munīcijas uzglabāšanu.

Attīstība šaujamieroču un VIKI konstrukcijā, piemēram, polimēra rāmju un modulāras konstrukcijas plašāka izmantošana, var apdraudēt SII, kas ir globālais standarts VIKI marķējuma jomā, efektivitāti. Ņemot vērā šīs norises, jāveic pasākumi SII atjaunināšanai.

ES rosina un atbalsta tādu tehnoloģijas un konstrukcijas elementu pētniecību un izstrādi, kas paredzēti šaujamieroču, VIKI un munīcijas novirzīšanas, nelikumīgas tirdzniecības un lietošanas riska mazināšanai. Tā veicina jaunu tehnoloģiju piemērošanu efektīvākai VIKI krājumu pārvaldībai, lietošanas kontrolei, marķēšanai, iezīmēšanai, reģistrēšanai un izsekošanai.

Darbības

- ES turpinās vērsties pret šaujamieroču un munīcijas nelikumīgu ražošanu. Nelikumīgās ražošanas metodes nepārtraukti attīstās un var tikt sekmētas, izmantojot ar 3D printeri izgatavotas detaļas. Šīs metodes ietver deaktivētu šaujamieroču nelikumīgu reaktivēšanu, salūtmunīcijai izstrādātu trauksmes vai signālieroču vai Flobēra ieroču amatniecisku ražošanu un nelikumīgu pārveidi, munīcijas nelikumīgu pārveidi un pārlādēšanas instrumentu nelikumīgu lietošanu. Komisija stingri uzraudzīs to, kā tiks īstenots tās iecerētais īstenošanas akts, ar kuru nosaka tehniskās specifikācijas trauksmes un signālieročiem, lai piemērotu Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli ³¹; un
- tā kā marķēšana un rūpīga reģistrēšana ir vitāli svarīgas sekmīgai ieroču izsekošanai, ES turpinās atbalstīt SII pilnīgu īstenošanu.

Turpmākie pasākumi

- Globālā līmenī, lai saglabātu un palielinātu SII efektivitāti, ES un tās dalībvalstis rīkosies, ierosinot apsvērt SII pielikumu, ņemot vērā izmaiņas VIKI konstrukcijā, piemēram, modulāru konstrukciju un polimēra rāmjus; un
- ES izmantos attiecīgus instrumentus, lai atbalstītu pētniecību un izstrādi tādas uzticamas un rentablas tehnoloģijas jomā, kas uzlabo VIKI un munīcijas drošību un samazina to novirzīšanas risku.

³¹ Īstenošanas akts, kas jāpieņem līdz 2018. gada 14. septembrim saskaņā ar 10. pantu Padomes Direktīvā 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2017/853 (2017. gada 17. maijs) (OV L 137, 24.5.2017., 22. lpp.).

2.2.2. Šaujamieroču un to munīcijas eksporta kontrole

ES un tās dalībvalstis atbalsta Ieroču tirdzniecības līguma īstenošanu un vispārēju piemērošanu. Pamatojoties uz Ieroču tirdzniecības līguma īstenošanu, ES apkaro ieroču novirzīšanu, atbalstot spējas apzināt novirzīšanas punktus, veicot izsekošanu, labāk izmantojot informācijas apmaiņas sistēmas un mazinot turpmākas novirzīšanas risku, ieroču eksporta kontroles ietvaros pārtraucot piegādi identificētiem ieroču novirzītājiem.

Nereglamentēta ieroču tirdzniecības starpniecība joprojām ir viens no VIKI novirzīšanas avotiem. Starpniecības darbību transnacionālā rakstura dēļ ir vajadzīga starptautiska sadarbība.

Darbības

- ES turpinās veicināt atbildīgu un efektīvu ieroču eksporta kontroli ES kaimiņreģionos saskaņā ar Kopējo nostāju 2008/944/KĀDP attiecībā uz militārajiem ieročiem un Regulu (ES) Nr. 258/2012 attiecībā uz civilajiem šaujamieročiem; un
- Augstā pārstāve un dalībvalstis nodrošinās to, ka tiek pareizi un pilnīgi īstenota Kopējā nostāja 2003/468/KĀDP par ieroču tirdzniecības starpniecību.

Turpmākie pasākumi

- Komisija turpina uzraudzīt ES sistēmu un iespējamo vajadzību pēc uzlabojumiem attiecībā uz civilo šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas eksporta atļauju un importa un tranzīta pasākumiem, kā norādīts ziņojumā, ko Komisija pieņēma 2017. gada 12. decembrī ³².
- Padome apsvērs lēmumu par tiešo lietotāju sertifikātiem VIKI eksporta veikšanai, ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) darbu šajā jomā.

³² COM(2017) 737 *final*, 12.12.2017.

- Vienojoties ar dalībvalstīm, Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) palielinās tiešsaistes sistēmas *COARM*³³ spējas, lai saistībā ar eksporta licencēšanu dalībvalstu eksporta kontroles iestādes apmainītos ar informāciju, kas ir būtiska ieroču novirzīšanas riska novērtējumam, ņemot vērā sistēmas un informācijas drošības līmeni.
- Riska novērtējumā pirms VIKI un munīcijas eksporta licences piešķiršanas dalībvalstis ņems vērā paredzēto saņēmēju un starpnieku veikto ieroču novirzīšanas vēsturi; un
- dalībvalstis apsvērs iespēju izmantot Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmu (*ECRIS*) un plānoto *ECRIS-TCN* sistēmu (dati par trešo valstu valstspiederīgajiem), lai nodrošinātu, ka sodāmības reģistru informācija par vienībām / fiziskām personām, kas notiesātas par ieroču nelikumīgu tirdzniecību, ir pieejama ieroču eksporta kontroles iestādēm, lai tās izmantotu to militāras tehnoloģijas un ekipējuma licences pieteikuma riska novērtējumā.

2.2.3. Droša VIKI un munīcijas krājumu pārvaldība

Droša kājnieku ieroču un munīcijas krājumu pārvaldība valsts līmenī ir būtiska ieroču nelikumīgas izplatīšanas ierobežošanai. Nepietiekama krājumu drošība ir svarīgs faktors, kas ļauj ieročus un munīciju novirzīt no likumīgajiem tirgiem uz nelikumīgajiem. Krājumu drošība ir jo īpaši nestabila tajās valstīs, kuras skāruši vardarbīgi konflikti vai vāja pārvaldība.

³³ Tiešsaistes platforma informācijas apmaiņai starp dalībvalstu eksporta kontroles iestādēm, kas izveidota ar Padomes Parasto ieroču eksporta jautājumu (*COARM*) darba grupas palīdzību. *COARM* darba grupa veic darbu saistībā ar parasto ieroču eksporta kontroli. Platforma darbojas arī kā forums, kur dalībvalstis sazinās un dalās ar informāciju par eksporta politiku, ko piemēro trešām valstīm, un valsts noraidītajiem licenču pieteikumiem eksportam uz trešām valstīm.

Darbības

- ES un tās dalībvalstis turpinās palīdzēt citām valstīm uzlabot valsts pārziņā esošo krājumu pārvaldību un drošību, stiprinot valsts līmeņa legīslatīvās un administratīvās sistēmas un institūcijas, kas regulē aizsardzības un drošības spēku VIKI un munīcijas likumīgo piegādi un krājumu pārvaldību, īpašu uzmanību pievēršot marķēšanai un reģistrēšanai; un
- ES veicinās un īstēnos standartus un labo praksi attiecībā uz kājnieku ieroču (starptautiskie kājnieku ieroču kontroles standarti *ISACS*) un munīcijas (starptautiskās munīcijas tehniskās pamatnostādnes *IATG*) pārvaldību.

2.2.4. VIKI un to munīcijas atbildīga iznīcināšana

VIKI un munīcijas pārpalikumi rodas, ja krājumi pārsniedz tūlītējās un prognozētās vajadzības. Krājumos bieži vien nonāk arī nelikumīgie ieroči, kas konfiscēti vai iegūti saistībā ar brīvprātīgām vākšanas vai atbrūošanas, demobilizācijas un reintegrācijas kampaņām. Vienīgais veids, kā novērst šādu pārpalikumu novirzīšanas risku, ir atbrīvoties no tiem atbildīgi, vēlams, tos iznīcinot, jo deaktivēšana, ja to neveic saskaņā ar attiecīgajiem standartiem, var būt atgriezeniska. Pirms konfiscēto un savākto šaujamieroču iznīcināšanas ir jāreģistrē to marķējumi, lai varētu izsekot vai citādi izmeklēt to izcelsmi. Komisija ir pieņēmusi kopīgas pamatnostādnes par deaktivēšanas standartiem un metodēm ³⁴, kuras var lietderīgi izmantot kā globālu paraugu drošai un neatgriezeniskai šaujamieroču deaktivēšanai.

³⁴ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/337 (2018. gada 5. marts), ar kuru groza Īstenošanas regulu (ES) 2015/2403, ar ko izstrādā kopīgas pamatnostādnes par deaktivēšanas standartiem un metodēm, lai nodrošinātu, ka deaktivētie šaujamieroči tiek padarīti neatgriezeniski neizmantojami (OV L 065, 8.3.2018., 1. lpp.).

Darbības:

- ES un tās dalībvalstis veicinās un atbalstīs atbildīgu atbrīvošanos no pārpalikumiem, proti, konfiscētiem un citādi atgūtiem VIKI un munīcijas, vēlams, tos iznīcinot; un
- lai nodrošinātu, ka deaktivētie šaujamieroči tiek padarīti neatgriezeniski neizmantojami, Komisija kopā ar Augsto pārstāvi un dalībvalstīm popularizēs ES šaujamieroču deaktivēšanas standartus ārvalstīs, tostarp, izmantojot sadarbību ar trešām valstīm.

2.2.5. Transversāli jautājumi

Lai panāktu sinerģiju, uzlabotu attiecīgo datubāzu un citu informācijas sistēmu sadarbību un novērstu centienu dublēšanos, ES un tās dalībvalstis ir apņēmušās uzlabot savu darbību un iniciatīvu koordinēšanu cīņā pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību.

Uzlabota informācijas apmaiņa, pētniecība, datu vākšana un analīze par dažādajiem aspektiem, kas attiecas uz šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību un ar šaujamieročiem saistītiem noziegumiem, ir būtiskas, lai gūtu skaidru, uz izlūkdatiem balstītu priekšstatu un varētu pielāgoties jaunām vajadzībām drošības jomā. Ir jāuzlabo pašreizējo instrumentu izmantojums un jānovērtē pašreizējo ES un starptautisko tiesībsardzības datubāzu iespējamās sinerģijas un sadarbība, lai uzraudzītu VIKI nelikumīgo tirdzniecību, cita starpā vācot un analizējot būtisku informāciju un veicot tās apmaiņu. Šajā jomā nozīme var būt Eiropolam un Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (*EBCGA*), un būtu atbalstāma arī Interpola nelikumīgo ieroču reģistra un meklēšanas pārvaldības sistēmas (*iARMS*) turpmāka izmantošana.

Darbības:

- ES rosinās Interpola nelikumīgo ieroču reģistra un meklēšanas pārvaldības sistēmas (*iARMS*)³⁵ turpmāku izmantošanu;

³⁵ <https://www.interpol.int/Crime-areas/Firearms-trafficking/INTERPOL-Illicit-Arms-Records-and-tracing-Management-System-iARMS>

- Komisija turpinās sadarbību ar Eiropolu, Interpolu un dalībvalstīm, lai uzlabotu Šengenas Informācijas sistēmas (SIS) ³⁶ un iARMS sinerģijas un mijiedarbību un lai veiktu turpmākus pasākumus, kas paredzēti ES rīcības plānā pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu ³⁷;
- Komisija turpinās sniegt atbalstu un veicināt pētniecību un rīcībpasākumus pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību un ar to saistītajiem noziegumiem, izmantojot pieejamos finansēšanas instrumentus ³⁸.

2.3. ATBILSTĪBAS SASNIEGŠANA, NODROŠINOT UZRAUDZĪBU UN IZPILDI

ES ir ļoti izdevīgi apstākļi, lai palīdzētu sagraut noziedzīgus tirgus, veicot likumdošanas un operatīvo darbu, tostarp izmantojot policijas un muitas sadarbību un finansējuma plūsmas, kā arī sadarbojoties un dibinot sakarus ar citām valstīm un starptautiskām organizācijām tiesībsardzības jomā. ³⁹ Šajā jomā nozīme var būt Eiropolam un Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (EBCGA).

³⁶ Spēcīgākas un viedākas robežu un drošības informācijas sistēmas, Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2016) 205 *final*, 6.4.2016.).

³⁷ ES rīcības plāns pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu, 2015. gada 2. decembris, COM(2015), 624 *final*.

³⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en

³⁹ Šajā stratēģijā termins "tiesībsardzība" attiecas uz policijas, robežu un krasta apsardzes un muitas darbu.

Saskaņā ar Eiropas Drošības programmu **operatīvā sadarbība** ir viens no ES rīcības pīlāriem. Eiropola daudzgadu politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā kopš 2014.–2017. gada cikla cīņa pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību ir ietverta kā viena no noziedzības apkarošanas prioritārajām jomām, kurās jāveicina sadarbība tiesībsardzības jomā ⁴⁰. Jaunajā 2018.–2021. gada politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā šī prioritāte ir saglabāta ⁴¹. Eiropola ieroču un sprāgstvielu analīzes projekta ietvaros 2017. gadā tika iesūtīta daudz plašāka informācija nekā 2016. gadā, tādējādi aktīvi atbalstot izmeklēšanas darbu.

Apmaiņa ar izlūkdatiem par šaujamieroču/VIKI nelikumīgo tirdzniecību notiek, izmantojot arī ziņojumus no ES Izlūkošanas un situāciju centra (ES *INTCEN*).

Darbības:

- ES Izlūkošanas un situāciju centram (ES *INTCEN*), vajadzības gadījumā sadarbībā ar Komisiju, Eiropolu un *EBCGA*, sagatavot ziņojumus par VIKI un munīcijas nelikumīgu tirdzniecību;
- ES Tiesībsardzības apmācības aģentūrai (*CEPOL*) būtu jāturpina organizēt mācības tiesībsardzības amatpersonām par šaujamieroču/VIKI nelikumīgu tirdzniecību;

⁴⁰ Padomes secinājumi par ES politikas cikla izveidi un īstenošanu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā (dok. 15358/10 COSI 69 ENFOPOL 298 CRIMORG 185 ENFOCUSTOM 94, 25.10.2010).

⁴¹ Padomes secinājumi par ES politikas cikla īstenošanu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā (2014–2017) (dok. 12095/13, 26.7.2013.).

- ES uzlabos pārrobežu sadarbību starp tiesu iestādēm un tiesībaizsardzības iestādēm, mudinās attiecīgās dalībvalstu iestādes, tostarp muitas dienestus, izveidot valstu kontaktpunktus attiecībā uz šaujamieročiem, uzlabot visas informācijas analīzi, kas pieejama nelikumīgo šaujamieroču jomā, un nodrošināt pilnīgu iesaistīšanos informācijas apmaiņā ar Eiropu šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā; un
- visas dalībvalstis nodrošinās sadarbību saistībā ar ES politikas ciklu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā. Tam būtu jāattiecas arī uz to informāciju, ko vāc un nosūta uz Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru saistībā ar šīs aģentūras koordinētajām operācijām.

2.4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA UN PALĪDZĪBA

2.4.1. Starptautiskā līmenī

ES atbalsta efektīvu pārrobežu sadarbību starp tiesu iestādēm un tiesībsardzības iestādēm, lai nodrošinātu iestāžu pilnvērtīgu līdzdalību informācijas apmaiņā ar Eiropolu šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā. Tās mērķis ir izvairīties no centienu dublēšanās, nodrošināt koordināciju ar citām divpusējām, reģionālām un daudzpusējām iniciatīvām un uzlabot sadarbību pārrobežu noziegumu izmeklēšanās. ES ir viens no galvenajiem līdzekļu devējiem sadarbībai ar citām valstīm un reģionālajām organizācijām un palīdzībai tām VIKI kontroles jomā, izmantojot Padomes lēmumus un īpašo atbalstu, ko nodrošina ar Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta (*IcSP*)⁴² un citu instrumentu palīdzību. ES atbalsta ANO Rīcības programmas pret nelikumīgiem VIKI, Ieroču tirdzniecības līguma un Šaujamieroču protokola īstenošanu. Lai gan uz dzimumu balstīta vardarbība, kas saistīta ar šaujamieročiem un VIKI, jebkurā gadījumā ir cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību pārkāpums, Ieroču tirdzniecības līgumā ir iekļauti precīzi formulēti noteikumi, lai novērstu riskus, ka šaujamieroči tiktu izmantoti minētajā kontekstā. ANO Drošības padomes rezolūcijās⁴³ ir izteikts īpašs aicinājums veicināt sieviešu iespējas centienos novērst, apkarot un izskaust VIKI nelikumīgu nodošanu, destabilizējošu uzkrāšanu un ļaunprātīgu izmantošanu.

Darbības:

- ES aktīvi iesaistīsies ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja (*UNODC*) globālajā šaujamieroču programmā par vispārēju datu vākšanu un analīzi šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā un stiprinās partnervalstu un apakšreģionu spējas īstenot šaujamieroču efektīvu kontroli atbilstīgi Šaujamieroču protokolam;

⁴² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 230/2014 (2014. gada 11. marts).

⁴³ ANO Drošības padomes Rezolūcija 1325 (2000) un turpmākās rezolūcijas par sievietēm, mieru un drošību, piemēram, ANO Drošības padomes Rezolūcija 2242 (2015).

- ES turpinās atbalstīt Interpola nelikumīgo ieroču reģistra un meklēšanas pārvaldības sistēmu (*iARMS*);
- ES veicinās sadarbību un informācijas apmaiņu, jo īpaši starp valstīm, caur kurām ved galvenie nelikumīgās tirdzniecības ceļi uz/no ES;
- ES sadarbosies ar Pasaules Muitas organizāciju (PMO), lai īstenotu VIKI stratēģiju;
- Augstā pārstāve 2005. gada VIKI stratēģijas īstenošanas ietvaros novērtēs un analizēs ES atbalstīto VIKI kontroles projektu ietekmi un efektivitāti trešās valstīs laikposmā no 2005. gada līdz 2017. gadam;
- ES sistemātiski integrēs dzimumu līdztiesības jautājumus to jauno projektu saturā, kas saistīti ar cīņu pret vardarbību, kurā pielietoti šaujamieroči, un ar VIKI kontroli vispār, un apmainīsies ar paraugpraksi šajā sakarā;
- ES veicinās standartu un labās prakses īstenošanu attiecībā uz rīcību ar kājnieku ieročiem un to munīciju, tostarp starptautisko kājnieku ieroču kontroles standartu (*ISACS*) un starptautisko munīcijas tehnisko pamatnostādņu (*IATG*) īstenošanu; un
- dalībvalstis uzlabos sadarbību ar Eiropolu un Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru (*EBCGA*) jautājumos par nelikumīgu šaujamieroču tirdzniecību un šaujamieroču izmantošanu valstīs ārpus ES, kā arī veicinās iestāžu lielāku iesaistīšanos operatīvajā sadarbībā, informācijas apmaiņā un kopīgos tiesībsardzības rīcībasplānos.

ES jau palīdz uzraudzīt nelikumīgu VIKI plūsmas konfliktu skartajos apgabalos, lai atrastu visefektīvākos veidus piegāžu pārtraukšanai. Dati, kas iegūti, identificējot un izsekojot nelikumīgus VIKI un munīciju, palīdz uzlabot ieroču eksporta kontroli, tostarp ar uzlabota riska novērtējuma, tiešo lietotāju sertifikēšanas un tiešā lietojuma uzraudzības palīdzību.

Darbības:

- Padome izskatīs iespējas, kā uzlabot ES ieroču embargo uzraudzību un izpildi;
- ES atbalstīs to ANO ekspertu grupu darbu, kas uzrauga ieroču embargo, un ieroču eksporta kontroles nolūkos apsvērs veidus, kā uzlabot piekļuvi to konstatējumiem par ieroču novirzīšanu un nelikumīgiem šaujamieročiem un VIKI;
- vajadzības gadījumā un atbilstīgi to pilnvarām un ņemot vērā vietējo spēku iesaisti un pieejamos resursus, Padome kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misijām un operācijām paredzēs lomu informētības par VIKI sekmēšanā un ar VIKI kontroli saistītu mācību rīkošanā, atbalstot pienācīgu krājumu pārvaldību, kā arī uzraugot nelikumīgu VIKI un munīcijas apriti (tostarp pārrobežu nelikumīgo tirdzniecību). Attiecīgā gadījumā un dalībvalstu vadībā KDAP misijas un operācijas varētu arī palīdzēt atvieglot konfiscēto nelikumīgo VIKI reģistrēšanu, izsekošanu un atbrīvošanos no tiem. Padome izmantos pieredzi, kas gūta tajos KDAP pasākumos, kuru pilnvarojumos ir ietverti VIKI uzdevumi (piemēram, ES Militārajā operācijā Bosnijā un Hercegovinā (*EUFOR Althea*));

- ES turpinās finansēt pētniecību, kuras mērķis ir noteikt nelikumīgo VIKI izcelsmi konflikta zonās, piemēram, *Conflict Armament Research* projektu *iTrace* ⁴⁴. Tas veicinās turpmāku pētniecību, analīzi un pētījumus šajā jomā, izmantojot pašreizējās – piemēram, ES ieroču neizplatīšanas un atbrūņošanās konsorcijs – spējas; un
- ES atbalstīs valstu spējas konfliktu skartajos apgabalos, lai noteiktu un izsekotu nelikumīgo VIKI un munīcijas izcelsmi konflikta zonās, pamatojoties arī uz to pieredzi, kas gūta projektā *iTrace*.

2.4.2. Reģionālā līmenī

Reģionālā līmenī ES un tās dalībvalstis palīdzēs stiprināt tiesībsardzības spējas, lai identificētu, sagrautu un aizliegtu nelikumīgas tirdzniecības tīklus un lai novērstu šaujamieroču nonākšanu teroristu un noziedznieku rokās ar nelikumīgā tirgus starpniecību, cita starpā bloķējot ieroču nelikumīgu finansēšanu un pārvadājumus un pastiprinot robežpolicijas, muitas dienestu un ostas iestāžu nozīmi cīņā pret nelikumīgiem ieroču pārvadājumiem ar jūras transportu. Ieroču nelikumīgās tirdzniecības pārrobežu rakstura dēļ jo īpaši svarīgi ir iesaistīt kaimiņvalstis, pat ja tās tieši netiek skartas.

ES rosinās saikņu veidošanu starp tiesībsardzības rīcībspēkiem, kas risina ar ieroču nelikumīgu tirdzniecību saistītus jautājumus, un iestādēm, kas atbildīgas par ieroču tirdzniecības un eksporta kontroli, lai nodrošinātu informācijas apmaiņu par galvenajiem nelikumīgo plūsmu ceļiem uz Eiropu un tādējādi veicinātu tūlītēju preventīvu vai koriģējošu rīcību. Rīcībasplāni ietvers informācijas apmaiņas veicināšanu, tiešos sakarus starp izmeklēšanas struktūrām, kopīgi plānotas izmeklēšanas un ātru sadarbības lūgumu izpildi – un tas viss notiks iedibinātā tiesiskā regulējuma ietvaros. Īpašs uzsvars tiks likts uz pārrobežu sadarbību ar dienvidu un austrumu kaimiņreģioniem.

⁴⁴ Padomes Lēmums (KĀDP) 2017/2283 (2017. gada 11. decembris), ar ko atbalsta vispārēju mehānismu ziņošanai par nelikumīgiem kājnieku un vieglajiem ieročiem un citiem nelikumīgiem parastajiem ieročiem un munīciju, lai mazinātu to nelikumīgas tirdzniecības risku ("*iTrace III*").

Eiropols īpaši apsvērs atbalstu dalībvalstu policijas un muitas dienestu, kā arī Savienības struktūru, trešo valstu un starptautisko organizāciju centieniem savu pilnvaru robežās novērst un apkarot tos noziedzības veidus, kas saistīti ar nelikumīgām to noziedzīgo organizāciju un personu darbībām, kuras iesaistītas VIKI, tostarp munīcijas, detaļu un sastāvdaļu, nelikumīgā glabāšanā un tirdzniecībā.

ES pastiprinās dialogu un sadarbību ar reģionālām organizācijām, kas darbojas VIKI kontroles jomā, pieskaņojot savus pasākumus reģionālām stratēģijām un rīcības plāniem.

Rietumbalkāni un Turcija

Saskaņā ar stratēģiskajiem mērķiem, kas izklāstīti Komisijas paziņojumā "Ticama paplašināšanās perspektīva Rietumbalkāniem un padziļināta ES iesaiste šajā reģionā" (2. pamatiniciatīva; drošība un migrācija) ⁴⁵, ES turpinās sniegt atbalstu ANO Attīstības programmas Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas informācijas apstrādes centram vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (*SEESAC*). ES arī turpinās sadarbību ar attiecīgām reģionālām organizācijām VIKI kontroles jomā un ņems vērā reģionālās iniciatīvas, piemēram, ceļvedi ⁴⁶, ar kuru pievēršas nelikumīgu VIKI jautājumam Rietumbalkānos. Plašākā kontekstā tā turpinās ieguldīt reģionālo konfliktu novēršanā un atrisināšanā, īstenojot vairākus instrumentus un politikas virzienus. Šajā stratēģijā galvenā uzmanība ir pievērsta parasto ieroču kontrolei, kas ir būtisks plašākas konfliktu novēršanas un terorisma apkarošanas politikas virzienu elements.

⁴⁵ COM(2018) 65 *final*, 6.2.2018., un pielikums.

⁴⁶ Rietumbalkānu samitā Londonā 2018. gada 10. jūlijā tika pieņemts "Reģionālais ceļvedis nolūkā līdz 2024. gadam rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar VIKI/šaujamieroču un to munīcijas nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos".

Lai gan pēdējos gados ir gūti ievērojami panākumi, jo īpaši Dienvidaustrumeiropā, uzkrātais VIKI un munīcijas daudzums, nepiemēroti glabāšanas apstākļi, plaši izplatītā nelikumīga glabāšana un trūkumi īstenošanā joprojām turpina ierobežot šaujamieroču/VIKI kontroles centienu efektivitāti daudzviet Rietumbalkānos. Lai efektīvāk risinātu jautājumus saistībā ar nelikumīgu šaujamieroču piegādi un lielajiem ieroču krājumiem, prioritāte tiks piešķirta pārpalikumu iznīcināšanai, nelikumīgu VIKI dokumentēšanai un izsekošanai, informācijas apmaiņai, izmantojot Eiropas, reģionālos un globālos informācijas apmaiņas kanālus (piemēram, Eiropolu, Interpolu), un kopīgu operāciju sagatavošanai un īstenošanai.

Darbības:

- ES atbalstīs centienus samazināt liekos VIKI un munīcijas krājumus, samazināt nelikumīgu glabāšanu, apkarot ieroču novirzīšanu un nelikumīgu tirdzniecību, uzlabot robežkontroli, nostiprināt VIKI marķēšanas, reģistrēšanas un izsekošanas spējas, kā arī spējas no tiem atbrīvoties, palielināt informētību un atbalstīt tiesībsardzības spējas, ņemot vērā ES ilgstošo atbalstu ANO Attīstības programmas Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas informācijas apstrādes centram vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (*SEESAC*), kā arī turpinās atbalstīt valstu kontroles sistēmas un ņems vērā attiecīgas reģionālās iniciatīvas nelikumīgu VIKI un to munīcijas apkarošanai, piemēram, Reģionālo ceļvedi nolūkā līdz 2024. gadam rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar VIKI/šaujamieroču un to munīcijas nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos ⁴⁷; iniciatīvu, ko atbalstījusi Francija un Vācija;
- ES un tās dalībvalstis nodrošinās saskaņotu sadarbību starp Savienību un Rietumbalkānu valstīm, īstenojot iniciatīvas, ar ko apkaro šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, kā izklāstīts 2018.–2021. gada politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā, tostarp sniedzot konkrētu operatīvo atbalstu, izmantojot *EMPACT Firearms* ⁴⁸ un ES un Rietumbalkānu rīcības plānu atbilstīgi integrējošai iekšējās drošības pārvaldībai (*IISG*) Rietumbalkānos.

⁴⁷ Sk. 40. zemsvītras piezīmi.

⁴⁸ *EMPACT* – Eiropas daudznozaru platforma pret noziedzības draudiem.

- ES un tās dalībvalstis koordinēs ES centienus ar citām divpusējām, reģionālām vai daudzpusējām iniciatīvām, lai mazinātu pārklāšanās risku un lai uzlabotu sadarbības efektivitāti pārrobežu noziegumu izmeklēšanās atbilstīgi Padomes 2016. gada 13. decembra secinājumiem ⁴⁹; un
- ES un tās dalībvalstis pilnībā izmantos un veidos sinerģijas starp Eiropola sadarbības koordinatoriem, ko paredzēts nosūtīt uz Rietumbalkāniem, *SEESAC* ⁵⁰ un reģionālo plānošanu atbilstīgi Pirmspievienošanās palīdzības instrumentam (*IPA*) tādās jomās kā "smagu noziegumu apkarošana Rietumbalkānos" ⁵¹ un "organizētās noziedzības analizēšana un novērtēšana Rietumbalkānos: uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanas atbalstīšana" ⁵².

Turpmākie pasākumi

- Rīcības plāns pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību 2015.–2019. gadam tiks izskatīts, lai novērtētu tā efektivitāti tādu jautājumu risināšanā kā nelikumīgu šaujamieroču piegāde un lieli ieroču krājumi; un

ES politikas cikls organizētas noziedzības jomā pēc iespējas tiks paplašināts, lai tā operatīvajos rīcībasplānos iekļautu Rietumbalkānus. Rietumbalkānu valstis ir jāuzaicina piedalīties konkrētos projektos, ko piedāvā Eiropas daudznozarju platforma pret noziedzības draudiem, un sanāksmēs, ko organizē Pastāvīgā komiteja operatīvai sadarbībai iekšējās drošības jautājumos, tostarp tajās, kas projektu apspriešanas laikā uz *ad hoc* pamata notiek kopīgi ar Politikas un drošības komiteju.

⁴⁹ Secinājumos minēts, ka "ir nepieciešama efektīva un intensīva reģionāla un starptautiska sadarbība, tostarp ar Eiropolu un *Eurojust*, neskarot dalībvalstu nostājas par statusu".

⁵⁰ KĀDP finansēta programma, 2017.–2019. gads, 6 508 136 EUR.

⁵¹ *IPA*, 2017.–2019. gads, 13 miljoni EUR: *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit (GIZ)*.

⁵² *IPA*, 2015.–2019. gads, 2 miljoni EUR: *UNODC*.

Austrumu kaimiņreģions

Pašreizējā nestabilitāte Austrumeiropā ir paaugstinājusi šaujamieroču nelikumīgās tirdzniecības apmēru dažādās šā reģiona valstīs, piemēram, Ukrainā. Tas rada būtisku ilgtermiņa drošības apdraudējumu gan Ukrainai, gan ES. Tādējādi ES un Ukrainas sadarbība šajā jautājumā ir abu pušu interesēs. ES īsteno divpusēju sadarbību ar Ukrainu un citām valstīm šajā reģionā un sistemātiski iekļauj cīņu pret nelikumīgiem VIKI visos dialogos par drošības jautājumiem ar partnervalstīm šajā kaimiņreģionā.

Darbības:

- ES un tās dalībvalstis iekļaus cīņu pret šaujamieroču/VIKI nelikumīgo tirdzniecību tāda dialoga kontekstā, kas notiks par drošības jautājumiem ar kaimiņreģiona partnervalstīm, piemēram, Ukrainu;
- ES un tās dalībvalstis izveidos saziņas kanālus starp ES un Ukrainas ekspertiem, noteiks kontaktpunktu raitas sadarbības nodrošināšanai, uzlabos informētību, apmainīsies ar paraugpraksi un speciālajām zināšanām, kā arī noteiks apmācības vajadzības un citus atbalsta pasākumus, lai stiprinātu Ukrainas spējas šajā jomā; un
- ES un tās dalībvalstis turpinās darbu pie pastāvīgas tehniskās sanāksmes ar Ukrainu, lai atrisinātu aktuālo problēmu saistībā ar šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību un riskiem, kas saistīti ar šādu ieroču nonāksanu teroristu un organizētās noziedzības grupējumu rokās.

Dienvidu kaimiņreģions

Ieilgušos bruņotos konfliktus ar plašu reģionālo ietekmi Tuvajos Austrumos un Ziemeļāfrikā joprojām veicina VIKI novirzīšana un nelikumīgā tirdzniecība. Nelikumīgiem VIKI šajā reģionā ir daudzi avoti, tostarp slikti apsargāti krājumi un VIKI, kas sākotnēji nākuši no likumīgās ražošanas un atļautā eksporta un pēc tam novirzīti neatļautiem tiešajiem lietotājiem, tostarp VIKI no ES dalībvalstīm.

ES 2018.–2021. gada politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā ir iekļauti konkrēti operatīvie rīcībasākumi šajos reģionos, lai uzlabotu sadarbību šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā. Dziļāka divpusējā sadarbība ir būtiska, lai visā reģionā efektīvāk neitralizētu šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības transnacionālo dimensiju. Tāpēc šajā jomā būtu jāveicina ES, Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas darbību koordinācija, paturot prātā nepieciešamību izvairīties no centienu dublēšanās un nodrošināt saskaņotību un koordināciju ar ES pašlaik atbalstītām vai finansētām iniciatīvām.

Darbības Tuvajos Austrumos un Āfrikā

- ES, organizējot dialogu par drošības jautājumiem, centīsies stiprināt sadarbību ar Alžīriju saistībā ar šaujamieroču nodošanas kontroli un cīņu pret kājnieku ieroču nelikumīgu tirdzniecību.
- ES turpinās atbalstīt Tunisiju drošības nozares reformas un robežu pārvaldības jomā, galvenokārt ar tādas konkrētas finansējuma programmas palīdzību, kurai būs tieša ietekme uz šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības kontroli;

- ES veicinās visu to iniciatīvu īstenošanu, kas padziļina sadarbību ar Maroku šaujamieroču un divējāda lietojuma preču eksporta kontroles jomā, kā paredzēts ES un Marokas rīcības plānā, ar kuru tiek īstenots īpašais statuss ⁵³;
- ES turpinās sniegt atbalstu Libānai un Jordānijai cīņā pret organizēto noziedzību (tostarp ar drošības sektora reformas palīdzību un atbalstu integrētai robežu pārvaldībai) un šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības kontroles jomā;
- ES turpinās stiprināt ES, Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas sadarbību cīņā pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, tostarp īstenojot *Euromed Police IV* iniciatīvu ⁵⁴. Šīs reģionālās programmas mērķis ir uzlabot operatīvo un stratēģisko policijas sadarbību Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģionā starp valstu iestādēm dienviņu partnervalstīs, kā arī ar ES dalībvalstīm un attiecīgām ES aģentūrām, piemēram, *Frontex*.
- ES turpinās atbalstīt to, ka tiek uzraudzīta ieroču novirzīšana neatļautiem aktoriem reģionā, kā arī uz izlūkdatiem balstītu riska novērtēšanu un ieroču novirzīšanas novēršanas pasākumus, tādējādi ņemot vērā *iTrace* projekta pozitīvos rezultātus ⁵⁵; un
- ES turpinās atbalstīt vietējo tiesībsardzības un drošības spēku spēju veidošanu fiziskās drošības un krājumu pārvaldības, pārpalikumu iznīcināšanas un nelikumīgu VIKI dokumentēšanas un izsekošanas jomā.
- ES turpinās sniegt atbalstu Āfrikas Savienībai un attiecīgām reģionālām ekonomiskajām kopienām to centienos, kas vērsti pret VIKI nelikumīgu tirdzniecību.

⁵³ Kopīgs priekšlikums Padomes lēmumam par Savienības nostāju Asociācijas padomē, kas izveidota ar Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumu, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, attiecībā uz ieteikuma pieņemšanu par ES un Marokas rīcības plāna īstenošanu, ar kuru tiek īstenots īpašais statuss (2013.–2017. g.) (* JOIN/2013/06 *final* - 2013/0107 (NLE)).

⁵⁴ <https://www.euromed-police.eu/>

⁵⁵ <https://www.conflictarm.com/itrace>

Amerikas kontinenti

Darbība Amerikas kontinentos: ES centīsies panākt sinerģiju ar attiecīgajām Amerikas valstīm un reģionālajām organizācijām, lai samazinātu VIKI nelikumīgu izplatīšanu un tirdzniecību, ar mērķi mazināt bruņotu vardarbību un noziedzīgas darbības ⁵⁶.

3. NOBEIGUMS UN PĒCPASĀKUMI

Šajā stratēģijā ir izklāstīta ES kopēja turpmākā virzība uz to, kā novērst nelikumīgu šaujamieroču, VIKI un to munīcijas radītos draudus; to darbību kopums, kas jāveic ES un tās dalībvalstīm ES teritorijā, un priekšlikumi sadarbībai un palīdzībai saistībā ar VIKI kontroli ES kaimiņreģionā un citur pasaulē.

EĀDD un Komisija izstrādās gada progresu ziņojumus par šīs stratēģijas īstenošanu.

⁵⁶ UNODC 2013. gada pētījums liecina, ka tīšu slepkavību rezultātā 2012. gadā pasaulē gāja bojā gandrīz pusmiljons (437 000) cilvēku. Vairāk nekā trešdaļa no slepkavībām (36 %) tika izdarītas Amerikas kontinentos. Gandrīz puse no visiem slepkavību upuriem ir vecumā no 15 līdz 29 gadiem, un šajā reģionā ir jo īpaši izplatīta šaujamieroču izmantošana, jo divas trešdaļas (66 %) no slepkavībām tiek izdarītas ar ieročiem.